

II. FORMACJA LITURGICZNA

Uwagi dotyczące wizyt Biskupów "ad Limina" w zakresie liturgii z kroniki prac sesji plenarnej Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów w roku 1996 - cd.

Sakrament święceń

Jednym z sakramentów, które bardziej angażują Kongregację, jest zapewne sakrament kapłaństwa. Istnieje nawet całe Officium, Trzecie, które zajmuje się nim, a dokładniej sprawami dyspens od zobowiązań wypływających z święceń kapłańskich. Pomijając te działania i pytania stawiane w tej sprawie podczas wizyt ad Limina - gdyż już zostało to wystarczająco przedstawione na spotkaniu plenarnym w związku z tematem De Ordine sacro - ograniczamy się teraz do innych kwestii, powiązanych ze święceniami, które mają swe odbicie w spotkaniach w czasie takich wizyt.

W problematyce tej zasługuje na szczególną wzmiankę zastępstwo ministerialne (sprawa szafarzy). Brak kapłanów i paląca duszpasterska potrzeba zapewnienia życia liturgicznego i sakramentalnego wiernym wpłynęły na powierzanie świeckim zadań tradycyjnie spełnianych przez duchownych. Upowszechniły się zatem, poza kultem niedzielnym bez obecności prezbitera, zjawiska takie jak postać szafarza nadzwyczajnego chrztu i Eucharystii a także świadka kwalifikowanego świeckiego przy zawieraniu małżeństwa. Kongregacja udzielając prawa do takiego zastępstwa, starannie podkreśla jego charakter nadzwyczajny, a zatem wyjątkowy i tymczasowy, właśnie w tym celu, aby nie zagubić normalności dotyczącej obecności i wypełniania kapłaństwa służebnego. Ta troska wyraża się już w wymogu niepodejmowania funkcji przez szafarza nadzwyczajnego wtedy, gdy szafarz zwyczajny jest w stanie wypełnić to zadanie oraz w zróżnicowanej odpowiedzi na prośbę o zastępstwo: pozytywnej, gdy chodzi o Kościoły lokalne, gdzie zastępstwo jest rzeczywiście konieczne; z pewną rezerwą natomiast, gdy prośba nie ma uzasadnienia w rzeczywistej konieczności, lecz sprzyja raczej niewłaściwemu pomieszaniu funkcji duchownych i świeckich. Jest serdeczną troską Kongregacji, by rzeczywiście popierać w Kościele obecność i spełnianie dwóch stopni szafarstwa, przez duchownych i świeckich, którzy winni ćwiczyć się "in plenitudine" bez nakładania się na siebie czy wzajemnego wchłaniania funkcji. Poleca się zatem Biskupom, aby zadbali we własnych Kościołach o to, co normalne i właściwe dla tych posług, tak by laikat spełniał posługę świecką a prezbiterzy specyficzne dla nich własne funkcje, bez klerykalizowania świeckich i bez laicyzowania prezbiteratu. Należy sobie życzyć, by w Kościele lokalnym był mocny laikat i kapłaństwo służebne funkcjonujące bez deformowania obrazu wiernego świeckiego i bez pomniejszania funkcji kapłana, tak istotnej w Kościele, a w sposób szczególny w życiu sakramentalnym.

Z tą problematyką wiąże się też sprawa "diakonatu stałego". Przyjęty początkowo ze znaczącą przychylnością i entuzjazmem, sprawdza się teraz w licznych Kościołach, zwłaszcza bardziej ubogich w duchowieństwo i środki materialne. Tu dostrzega się pewną stosowność duszpasterską diakonatu stałego, ale pojawia się nagląca potrzeba odnosząca się przede wszystkim do sakramentów Eucharystii i pokuty oraz w pewnej mierze do sakramentu namaszczenia chorych - sakramentów których nie mogą sprawować diakoni. Posługa nadzwyczajna spełniana przez świeckich doprowadziła, z drugiej strony, do relatywizowania posługi diakańskiej. Nie chcąc sprzyjać zbytnej "klerykalizacji", liczni Biskupi proponują teraz posługę nadzwyczajną świeckim, tym bardziej, że diakon jawi się jako postać bliżej nieokreślona, która stając się wprawdzie osobą duchowną przez święcenia, kontynuuje jednakże wypełnianie swej czynności na polu świeckim i na poziomie kapłaństwa powszechnego.

Wymiana idei i doświadczeń w czasie wizyt ad Limina potwierdziła konieczność większego pogłębienia aspektu diakonatu, poczynając od jego własnej natury. Działanie na rzecz takiego pogłębienia nie należy do kompetencji Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. Kongregacja podkreśla jednak, że diakonat jest stopniem sakramentu święceń, że zawsze istniał w życiu Kościoła i że należy zapewnić mu szacunek i przestrzeń urzeczywistniania się, która mu przysługuje.

Inną sprawą, z którą Kongregacja ma zwykle do czynienia, także z racji dyspens od obowiązków, jest kwestia istotnej tożsamości, jaka zachodzi pomiędzy dwoma sytuacjami diakonatu - tak zwanym "przejściowym", a "trwałym". Stąd należy unikać wrażenia, jakoby pierwszy, będąc etapem na drodze do prezbiteratu, był mniej trwały czy ważny od drugiego.

Czasem podnoszony jest problem ustanowionych posług. W pewnych diecezjach, w myśl Motu proprio Ministeria quaedam, nadal udziela się lektoratu i akolitu także tym, którzy nie są przeznaczeni do kapłaństwa służebnego, a są też Biskupi, którzy domagają się ich wprowadzenia w tę posługę. Kongregacja rozważając pogłębienie tej problematyki, zachęca do uwzględnienia rezultatów i do niesprzyjania takim sytuacjom, które z racji swej instytucjonalności, mogłyby doprowadzić do narażania darmowości i elastyczności, które są związane z określonymi posługami.

Na uwagę zasługuje również sprawa rozszerzenia służby ołtarza na kobiety, co kilka lat temu znajdowało żywy oddźwięk w czasie wizyt w Kongregacji pewnych Biskupów z terenu anglosaskiego... W tej sprawie Kongregacja konsultowała się z Komisją Papieską ds. Interpretacji Tekstów Prawnych, co do prawdziwej interpretacji kanonu 230,2 - niektórym wydawał się on pozostawać w sprzeczności z nr. 70 Wprowadzenia Ogólnego do Mszału Rzymskiego, który zabraniał kobietom posługi przy ołtarzu. Odpowiedź Kongregacji dotyczyła interpretacji terminu *aliisve* w tym kanonie jako rozciągnięcia na wiernych obu płci **1**, przez które upadł wspomniany zakaz. Po wyjaśnieniu problemu z punktu prawnego pozostawał nadal wzgląd duszpasterski, gdyż zmiana nie byłaby wszędzie jednakowo stosowana i przyjęta pokojowo. Trzeba było uwzględnić skutki, które mogłyby nastąpić w zakresie duszpasterstwa młodzieży, powołaniowego i ekumenicznego, reperkusje w prasie a także możliwość nadużyć. Stąd pozostawienie problemu do rozwiązania przez Konferencje Biskupów.

Notitiae 359/360 Vol. 32(19 96) - Nr 6/7: "La >Plenaria< della Congregazione per il Culto Divino e la Disciplina dei Sacramenti"; "Cronaca dei lavori della >Plenaria< 1996" - Appendice: Le visite dei Vescovi alla Congregazione nel quadro delle visite ad Limina, 493-501.

Z włoskiego tłumaczył ks. Bolesław Margański.